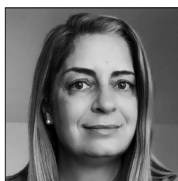

Akademisk literacy i spansk i et brobygningsperspektiv

Med afsæt i begrebet *akademisk literacy*, forstået som evnen til at kunne kommunikere kompetent i bestemte faglige diskursfællesskaber (Wingate 2015), hvilket dækker både skrive- og læsefærdigheder, har denne artikel til formål at undersøge overgangen for spanskfaget fra gymnasiet til universitetet (se Lindschouw m.fl. (2021) i dette temanummer for en teoretisk diskussion af begrebet *akademisk literacy*). Undersøgelsen bidrager til at skabe en dybere forståelse for, (1) hvordan universitetsstudierne i sprog bør tage højde for det niveau, de nye studerende bringer med sig, og (2) hvordan den akademiske literacy i gymnasiets sprogfag kan styrkes med henblik på overgangen til universitetsstudier. Artiklens teoretiske forankring ligger inden for forskningsfeltet *reading to write*, akademisk literacy, herunder akademisk skrivning, samt ny skriftlighed, som belyses i oversigtsartiklen (Lindschouw m.fl. 2021) i dette temanummer.

Undersøgelsen bygger på kvalitative analyser af følgende datatyper: læreplan og vejledning for spansk på stx og Fagstudieordning Bacheloruddannelsen i spansk sprog og kultur (2019) på Københavns Universitet, 12 elevers og syv studerendes skriftlige produkter og fem forskellige interviews lavet hhv. med en gymnasielærer, to universitetsundervisere samt fokusgruppeinterviews med hhv. tre elever og tre studerende. Analyserne bidrager til at skabe overblik over udfordringerne i at undervise i skriftlige færdigheder på stx- og universitetsniveau og belyser desuden de specifikke behov, der skal imødegås for at arbejde koordineret med at forbedre de akademiske

NATALIA MOROLLÓN MARTÍ

Ph.d., ekstern lektor

Institut for Engelsk, Germansk og Romansk,
Københavns Universitet

nmm@hum.ku.dk

skriftlige færdigheder på begge uddannelsesniveauer. Baseret på analysen af disse data vil denne artikel præsentere de væsentligste resultater med fokus på akademisk skrivning, sprogfærdighed, feedback og læsning.

Akademisk skrivning

Begrebet *akademisk skrivning*, forstået i rammen af begrebet *akademisk literacy* (Wingate 2015) som færdigheden til at formidle faglig indsigt og kommunikere faglige emner, anvendes forskelligt i læreplanen for spansk på stx og Fagstudieordning Bacheloruddannelsen i spansk sprog og kultur (2019) på Københavns Universitet. På trods af at begge dokumenter refererer til den skriftlige kompetence, er graden af detaljering forskellig på de to uddannelsesniveauer. Den interviewede gymnasielærer angiver, at begrebet *akademisk skrivning* ikke anvendes på gymnasieniveau i spanskundervisningen, da den skriftlige eksamen på stx ikke har fokus på dette område. Selvom spansk som fag kan indgå i studieretningsprojektet (SRP), som er den sidste af de tre store skriftlige, tværfaglige opgaver i gymnasiet, kan denne opgave skrives på dansk, og begrebet anvendes i spanskundervisningen på dette niveau kun til at henvise til noget, som eleverne har lært i andre fag, fx i forhold til genrer. Dette vil sige, at selvom det ikke forventes, at gymnasieeleverne har kompetencer i akademisk skrivning, er samarbejdet mellem fagene relevant i udviklingen af denne kompetence, der således ikke udvikles isoleret i de forskellige fag. Det er derfor nødvendigt at udviske grænsen mellem fagene og samtidig inddrage de akademiske kompetencer og færdigheder, som eleverne udvikler i andre fag, i spanskundervisningen.

Gymnasielæreren fortæller, at han med henblik på udviklingen af elevernes skrivekompetencer prioriterer den grammatiske dimension i sin undervisning, da han vurderer, at det er her, eleverne primært har udfordringer. Andre elementer som tekststruktur, kohærens og kohæsion inddrages kun i undervisningen, når det anses for nødvendigt, og der arbejdes kun med generelrelaterede aspekter i forbindelse med de formelle krav, der skal opfyldes, fx at tilføje en underrubrik i en artikel. I forbindelse med dette er det nødvendigt at huske på, at eleverne ikke starter spanskundervisning som en *tabula rasa*, men snarere med en tekstlig forforståelse og viden, der bruges implicit i undervisningen.

I modsætning til gymnasiet, hvor der arbejdes med alle sproglige kompetencer på en integreret måde, er der på universitetsniveau i løbet af det første år forskellige fag, hvor de studerende arbejder med

de sproglige og kulturelle kompetencer enkeltvis. De to interviewede lærere, både den underviser, som normalt underviser i fagene om kultur og historie, og den underviser, som normalt underviser i de sproglige fag, angiver, at akademisk skriftlighed er en nødvendighed på universitetet. Selvom underviserne ikke betragter skrivning som et problem i første semester på universitet, viser analysen tilstedeværelse af grundlæggende sproglige fejl i nogle af de skriftlige universitetsopgaver (fx kongruens, verbalbøjning, artiklers anvendelse). De hyppige forekomster af disse fejltyper i nogle af opgaverne gør læsningen vanskelig og hindrer nogle gange forståelsen af den idé, der skal formidles.

Begge undervisere påpeger, at det er vigtigt, at de studerende kan skrive akademisk, da det også er en del af deres faglige sprogkompetencer, men de nævner også vigtigheden af, at de studerende desuden skal opnå skriftlige kompetencer, som kan anvendes i andre professionelle situationer, som fx at skrive på en organisations Facebookside eller Twitterprofil.

Sprogfærdighed, sproglig bevidsthed og sproglig korrekthed

Som nævnt i det foregående afsnit er graden af detaljering i forhold til sprogfærdighedsdimensionen forskellig i de to analyserede dokumenter, hhv. læreplanen og vejledning for spansk på stx og Fagstudieordning Bacheloruddannelsen i spansk sprog og kultur (2019). Således findes der mere eksplicite og detaljerede henvisninger til den sproglige dimension på gymnasieniveau, end der er på universitetsniveau. I vejledningen til spansk begynderprog A-niveau på stx fokuseres der i højere grad på den sproglige præcision, og det fremføres som evalueringskriterier, at eleverne skal “udtrykke sig skriftligt på et sammenhængende spansk, besvare en opgave, disponere og fremstille et indhold klart og selvstændigt”, og at eleverne skal vise “sikkerhed i den relevante syntaks og morfologi og beherske[r] et alment ordforråd samt idiomatik”. I fagstudieordningen nævnes det, at de studerende i løbet af studiet vil opnå sproglige kompetencer svarende til B2 i Den Europæiske Referenceramme (Council of Europe 2001), og at bacheloruddannelsen vil give de studerende “viden om det spanske sprog, herunder dets struktur og variation i sprogbrugen” og “kompetencer i at tale og skrive, læse og forstå spansk på højt niveau”. Specifikt i forbindelse med faget Kultur 2, et fag, hvor prøveformen er en bunden hjemmeopgave på 6-10 sider på spansk, angives det i fagstudieordningen, at de studerende skal opnå fær-

digheder i at “skrive en sammenhængende og argumenteret fremsættelse af en problematik på spansk”, og kompetencer i at “reflektere kritisk over forskelle og ligheder mellem forskellige kulturer og samfund, f.eks. mellem det danske og de latinamerikanske” og “opsøge og vurdere information og litteratur ved brug af opslagsværker samt faglige ressourcer, herunder digitale”.

Forskellen mellem beskrivelserne af udviklingen af den akademiske skriftlige kompetence i disse dokumenter viser, at fokus i undervisningen i skrivning varierer på de to uddannelsesniveauer, hvilket analysen af interviewene med gymnasielæreren og universitetsunderviserne bekræfter.

Mens der på gymnasieniveau er stort fokus på den grammatiske kompetence, lægges der på universitetsniveau mere vægt på tekststruktur, indhold, stilistiske aspekter, kohærens og kohæsion. I den forbindelse, og med hensyn til skriftlighed i forhold til læringsmål, angiver gymnasielæreren, at der hovedsagelig er fokus på den grammatiske dimension (bøjning af substantiver og verber, forskellen på imperfektum og præteritum og præpositioner). Omvendt ses det, at den skriftlige sprogfærdighed ikke er central det første år på universitetet i fagene Spansk sprog og kultur 1 og Kultur 2, hvor skriftligheden ifølge underviserne er en sekundær færdighed i den forstand, at den ikke evalueres direkte, da fokus primært er på indholdet. Universitetsunderviserne, som normalt underviser i disse to fag, anerkender, at det kunne være en fordel at fokusere mere på skriftlige færdigheder i undervisningen i disse fag, da det er en væsentlig eksamenskompetence. Ligeledes nævner de universitetsstuderende, at de godt kunne tænke sig at have flere timer med fokus på skrivning i løbet af uddannelsen i form af et skriveværksted, som allerede tilbydes på 2. semester, og som kunne inddrages parallelt med kulturfagene. De studerende nævner også, at de værdsætter den grammatiske viden, som de har med sig fra gymnasiet, da den har dannet et godt grundlag og har været væsentlig for at klare sig på universitetsniveau, hvor fokus på fagene Spansk sprog og kultur 1 og Kultur 2 mest ligger på indholdet. Studerende har også på 1. år fagene Spansk sprog og tekst og Sprog 2: spansk grammatik og tekst, men de spørgsmål, der blev stillet i interviewet om skriftlighed, havde fokus på faget Spansk sprog og kultur 1 og Kultur 2. De studerendes udtalelse skal forstås i relation til det spørgsmål, der blev stillet: “Hvilke færdigheder har du været mest glad for at have med fra gymnasiet?” Det skal også nævnes, at de studerende på deres 1. år også har fagene Spansk sprog og tekst og Sprog 2: spansk grammatik og tekst, hvor der ar-

bejdes med grammatik, hvorimod det kun er til Kultur 2-eksamen, at der stilles krav til akademisk skrivning på spansk.

Feedback

Analysen af svarene opnået i interviewene med gymnasielæreren og universitetsunderviserne viser klare forskelle både i opmærksomhedsfokus for den feedback, der gives, og i den måde, den gives på. Mens fokus på gymnasieniveau hovedsageligt ligger på grammatik, ligger fokus på universitetsniveau mest på indholdet i fagene Spansk sprog og kultur 1 og Kultur 2: Spanien og Latinamerikas historie og kultur, men også på den sproglige dimension i andre fag som Skriveværksted. På denne måde bemærkes det også i interviewet med gymnasielæreren, at fokus i feedback på gymnasieniveau i 3.g hovedsageligt er på de grammatiske områder, der undervises i, da det betragtes som den mest hensigtsmæssige måde at forberede eleverne til prøve. Som fremgangsmåde angiver gymnasielæreren, at han bruger indirekte feedback ved at markere fejlene inden for nogle bestemte kategorier afhængigt af opgavetype og studieår, sammen med en afsluttende kommentar med fokus på, hvad eleverne skal være særligt opmærksomme på. Gymnasielæreren vurderer, at denne form for feedback fungerer godt og er nyttig, fordi eleverne kan se de mest hyppige fejltyper og kan tjekke gamle opgaver, når de skal skrive en ny. Ferris (2006) nævner, at indirekte feedback hjælper de studerende med at gøre fremskridt over tid i skriftlighed i højere grad end direkte feedback gør.

På universitetsniveau ses en forskel mellem de to interviewede undervisere, der kan skyldes de specifikke fag, de hver især underviser i. Den ene underviser, som hovedsageligt underviser i de kulturelle og historisk relaterede fag, angiver, at fokus i feedbacken primært ligger på det indholdsmæssige, mens den anden, som hovedsageligt underviser i de sproglige fag, angiver at fokusere mest på den sproglige dimension (ordforråd, konnektorer, stilistiske fejl, tekststruktur). Med hensyn til den måde, der gives feedback på, er det interessant at bemærke, at ingen af uddannelsesniveauerne gør brug af peerfeedback i deres undervisning.

Specifikt i forhold til fagene Spansk sprog og kultur 1 og Kultur 2 angiver underviseren, at der i henhold til studieordningens fagbeskrivelse og de ressourcer, der er afsat, ikke indgår skriftlige øvelser i løbet af semesteret som eksamensforberedelse. I den forbindelse vurderer underviseren, at man som eksamensforberedelse burde

overveje en formaliseret koordinering mellem fagene Kultur 2 og Skriveværksted, som også er placeret på 2. semester. På denne måde kunne de studerende øve deres skriftlige fremstilling med udgangspunkt i en tekst fra Kultur 2 og få sproglig feedback. Som tidligere nævnt foreslår universitetsstuderende også dette samarbejde mellem fagene. De påpeger også, at de savner feedback i deres skriftlige opgave i Kultur 2, og nævner, at det ville være gavnligt for dem at få feedback både på det indholdsmæssige og det sproglige, da den samlede karakter alene ikke siger noget om formidling af indholdet og deres skriftlige kompetencer.

Dette viser de studerendes ønsker om at forholde sig til deres egne skriveprocesser, forbedre deres skriftlighed på fremmedsprog og udvikle deres handlekompetence (Cumming 2012).

Læsning

Som tidligere nævnt dækker begrebet *akademisk literacy* i denne undersøgelse færdigheder inden for både skrivning og læsning, og derfor anses det for relevant at analysere referencerne til læsning i de indsamlede data som en nødvendig færdighed til udvikling af den akademiske skriftlige kompetence.

Læsning og skrivning nævnes i samme åndedrag både i læreplanen for spansk A på stx og Fagstudieordning Bacheloruddannelsen i spansk sprog og kultur (2019). I læreplanen for spansk A på stx påpeges under punkt 2: Faglige mål og fagligt indhold, at de studerende skal kunne “læse og forstå ubearbejdede spansksprogede fiktive og ikke-fiktive tekster” og “analysere og fortolke tekster inden for forskellige genrer”. Henvisninger til læsning og skrivning går også hånd i hånd i Fagstudieordning Bacheloruddannelsen i spansk sprog og kultur (2019), hvor det nævnes, at “[e]n bachelor i spansk sprog og kultur opbygger i løbet af sit studium kompetencer i kritisk og analytisk læsning af tekster”. Hvis man specifikt undersøger hvert af de moduler, der udbydes i 1. og 2. semester af bacheloruddannelsen, kan man se en næsten lige fordeling af referencer til læsning og skrivning. Det ser dog ud til, at balancen forskubber sig mod skrivning i modulerne, der udbydes på 2. semester, hvor prøveformen i faget Kultur 2 er en bunden hjemmeopgave (6-10 normalsider) på spansk, hvor de studerende skal vise færdigheder i at analysere, argumentere og reflektere over de væsentligste temaer og problemstillinger i Spaniens og Latinamerikas historie, kultur og litteratur (Fagstudieordning Bacheloruddannelsen i spansk sprog og kultur 2019). På trods af de referencer til læsning, der findes i læreplanen

og studieordningen, som er nødvendige for udviklingen af skriftlige kompetencer, betragtes denne færdighed ikke som et centralt element i eksamensformen.

I de gennemførte interviews ses en forskel i den måde, hvorpå gymnasielæreren og universitetsunderviserne forstår behovet for og vigtigheden af læsning i deres undervisning, og hvordan de arbejder med udvikling af læsefærdigheder i spanskfaget. På gymnasieniveau er læreren bevidst om sammenhængen mellem læsning og skrivning, og han nævner, at han minder eleverne om, at de skal anvende og inddrage formuleringer, som de læser andre steder, i deres skriftlige opgaver. Den største udfordring ved læsning er, ifølge læreren, at eleverne har svært ved at skimme tekster, da de er meget grundige og vil forstå hver eneste detalje i sætningerne. Selvom læsekompetencen ikke evalueres til eksamen på stx, mener læreren, at den skal trænes, da der altid vil foregå en implicit evaluering af den i deres skriftlige eller mundtlige opgave. Vedrørende undervisningsmetoder er rollelæsning, forstået som en gruppeaktivitet, hvor en elev læser, en anden elev oversætter, og en tredje elev uddrager de væsentligste ord fra teksten, ifølge denne lærer den mest anvendte øvelse til at træne læsning på gymnasieniveau. Desuden henviser læreren igen i denne sammenhæng til vigtigheden af at inddrage grammatiske aktiviteter i rollelæsning, fx ved at nedskrive alle verber, der optræder i teksten, og hvilken tid og person de er bøjet i. Overordnet vurderer han, at eleverne ikke har nogen udfordringer med læsning, og at de læser varierede typer af tekster som lektier.

På universitetsniveau, i fagene Spansk sprog og kultur 1 og Kultur 2, skal de studerende læse historiske og litterære tekster, som underviserne anser for svære. Læsekompetencer indgår ikke direkte i evalueringen af disse fag, men underviserne mener, at man kan tale om en indirekte vurdering af læsefærdigheder, da de studerendes skriftlige arbejde vil afspejle, om de har forstået teksten. Underviseren i disse fag angiver, at det er svært at gennemskue, hvilke udfordringer der kan opstå i klasseværelset i forbindelse med læsning.

For at kunne hjælpe de studerende i tekstforståelsesprocessen inddrages forskellige læseaktiviteter i undervisningen (underviseren læser et stykke op og taler om indholdet eller stiller nogle spørgsmål, som guider de studerende i læseprocessen). Set fra de studerendes perspektiv fremgår det af interviewene, at de mener, at udfordringen i læsning hovedsagelig ligger i ordforrådet, da der er mange nye ord, som de ikke kender.

I forbindelse med skrive- og læsestrategier er det interessant at se, at både gymnasielæreren og universitetsunderviserne nævner

i interviewene, at de ikke arbejder eksplicit med det i deres undervisning, men derimod inddrager det implicit og fortløbende i arbejdet med teksterne. På gymnasieniveau introduceres eleverne fx til forskellige tekster, som omhandler det samme emne, så de kan øge deres ordforråd og bliver bevidstgjort om vigtigheden af at uddrage hovedpointer og ikke oversætte alle ord i teksten. På universitetsniveau introduceres studerende til læsestrategier i deres introuge, hvor de bliver gjort opmærksomme på mængden af tid, de bruger på læsning, skimmelæsning og baggrundviden, men de studerende anerkender, at det er ikke noget, de bruger i praksis. De nævner til gengæld, at det i praksis har gavnet dem at få kendskab til diskursive markører, som de er blevet introduceret til i faget Skriveværksted, at få adgang til ordbøger og at bruge en tjekliste med nogle verber og adjektiver, som de kan bruge i deres skriftlige opgaver.

Konklusion

Overstående analyse peger på, at der er forskel på, hvordan man forstår begrebet *akademisk literacy*, og hvordan man arbejder med skriftlighed på gymnasie- og universitetsniveau. Som forventet viser undersøgelsen, at akademisk skrivning ikke betragtes som værende i fokus på gymnasieniveau, da eksamensformen på stx ikke kræver det. Da der som oftest er tale om et begyndersprog, er fokus i undervisningen på gymnasieniveau hovedsagelig på den sproglige præcision i forbindelse med skrivning. Alligevel gør eleverne også indirekte brug af deres tekstlige viden og akademiske kompetencer, der er udviklet i andre fag. Forventningerne på universitetsniveau er anderledes, idet de studerende allerede på 2. semester skal være i stand til at skrive akademiske opgaver på spansk. I den henseende angiver de universitetsstuderende at være tilfredse med den grundlæggende sproglige viden, de har opnået i gymnasiet, men også at de har brug for at styrke deres akademiske skrivefærdigheder på universitetsniveau.

På trods af at det ikke forventes, at eleverne skal træne og udvikle deres akademiske skrivefærdigheder på gymnasieniveauet, ses der et behov for at udvikle et samarbejde mellem disse to uddannelsesniveauer med henblik på udvikling af akademisk skrivning på universitetsniveau, men også for at koordinere og etablere et samarbejde mellem fagene med hhv. et sprogligt og et kulturelt fokus, der udbydes på 1. år på universitet.

Afslutningsvis skal det nævnes, at dette kvalitative casestudie er baseret på et lille datagrundlag, og at interviews med andre gymna-

sielærere og gymnasieelever, undervisere og universitetsstuderende betragtes som nødvendige for at kunne nuancere resultaterne yderligere.

Litteratur

- Børne- og Undervisningsministeriet (2020). *Spansk begyndersprog A, stx. Vejledning*. København: Børne- og Undervisningsministeriet. Lokaliseret d. 24. juni 2021 på uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/stx-laereplaner-2017.
- Cumming, A. (2012). Goal theory and second-language writing development, two ways. I: Manchón, R. (red.), *L2 writing development: Multiple perspectives* (s. 135-164). Boston/Berlin: De Gruyter Mouton.
- Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering* (2008). København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. Lokaliseret d. 17. august 2021 på Den-faelles-europaeiske-referenceramme-for-sprog.pdf.
- Fagstudieordning. Bacheloruddannelsen i spansk sprog og kultur* (2019). København: Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. Lokaliseret d. 24. juni 2021 på hum.ku.dk/uddannelser/aktuelle_studieordninger/spansk/spansk_sprog_og_kultur_ba.pdf.
- Ferris, D. (2006). Does error feedback help student writers? New evidence on the short- and long-term effects on written error correction. I: Hyland, K. & Hyldan, F. (red.), *Feedback in second language writing. Contexts and issues* (s. 81-104). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lindschouw, J. m.fl. (2021). Akademisk literacy i engelsk, fransk, spansk og tysk – et brobygningsperspektiv. *Sprogforum*, 73, 23-34.
- Wingate, U. (2015). *Academic literacy and student diversity: The case for inclusive practice*. Bristol: Multilingual Matters.